

BİBLİYOGRAFYA :

Lâmîi, *Nefehât Tercümesi*, s. 685 vd.; Feri-dun Ahmed Bey, *Münşeâtü's-selâtin*, İstanbul 1274-75, I, 28; Taşköprizâde, *Şakâ'îk* (nşr. Ahmed Subhi Furat), İstanbul 1405/1985, s. 226-232; Mecdî, *Şakâik Tercümesi*, s. 240-246; Hoca Sâdeddin, *Tacü't-tevârih*, İstanbul 1279-80, I, 420, 423, 534; Hüseyin Hüsamed-din, *Amasya Tarihi*, İstanbul 1328-30, I, 210; *Osmanlı Müellifleri*, I, 13; III, 191; Abdülbâ-ki Gölpınarlı, *Melâmîlik ve Melâmîler*, İstanbul 1931, s. 240-242; Ergun, *Türk Şairleri*, I, 400 vd.; Adıvar, *Osmanlı Türklerinde İlim*, s. 35; Orhan F. Köprülü, *Tarihî Kaynak Olarak XIV. ve XV. Asırlardaki Bazı Türk Menâkıbnâmeleri* (doktora tezi, 1951), İÜ Ed. Fak., Tarih Semi-ner Kitaplığı, nr. 512, s. 83-105; a.mlf., "Ak-şemseddin", *Küçük Türk-İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1974, I, 75-76; Halil İnalçık, *Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar*, Ankara 1954, s. 131, 217-219; İsmail E. Erünsal, *Abdurrâhim Karahisârî Hayatı ve Vahdetnâmesi* (lisans tezi, 1970), İÜ Ed. Fak.; Ali İhsan Yurd, *Fâtihten Sultan Mehmed Hân'in Hocası Şeyh Akşemseddin: Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1972 (metinde aynı müellif tarafından neşre-dildiği ifade edilen Akşemseddin'in eserleri bu inceleme içinde yer almaktadır); Banar-lı, *RTET*, I, 507 vd.; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi III*, s. 279-280, 537; a.e. IV, s. 893-894; *Türkiye Kütüphaneleri İslâmî Tıp Yazmaları Kataloğu*, İstanbul 1984, s. 139-140; Bedi N. Şehsuvaroğlu v.dğr., *Türk Tıp Tarihi*, Bursa 1984, s. 47, 62; H. J. Kissling, "Aq Şems ed-Din Ein türkischer Heiliger aus der Endzeit von Byzanz", *BZ*, XLIV (1951), s. 322 vd.; a.mlf., "Aq şams al-din", *EJ²* (İng.), I, 312-313; Hüseyin Sıdkı Köker, "Tefsiri Mevlâna Mustafa ve Vakıfları", *VD*, III (1956), s. 227-228, 258, resim 1/7; Kemal Eraslan, "Akşem-seddin'in Dinî-Tasavvufî Şiirleri", *TDI*, sy. 394 (1984), s. 411-417; a.mlf., "Akşemsed-din'in Dinî-Tasavvufî Şiirleri", *TDAY Belle-ten* 1984, Ankara 1987, s. 11-85; Cafer Şi-ar, "Akşemseddin Muhammed b. Hamza", *DMBİ*, I, 498.

ORHAN F. KÖPRÜLÜ-MUSTAFA UZUN

AKŞEMSEDDİN TÜRBESİ

Bolu'nun
Göynük kazasında
Akşemseddin'in defnedildiği kabir.

İstanbul'un mânevî fâtihi kabul edilen ve Fâtihten Sultan Mehmed'in hocası olan Akşemseddin'in türbesi Süleyman Pa-şa Camii yanındadır. Kapı kemerini ayna-sındaki Arapça kitâbesine göre, 792'-de (1390) dünyaya gelip 863 Rebîülâ-hir sonlarında (Şubat 1459) vefat eden Şeyh Akşemseddin için 868 (1463-64) yılında yaptırılmıştır. Evliya Çelebi *Se-yahatnâmesi*'nin matbu nüshasındaki bir notta, türbenin harap olması üzeri-



Akşemseddin Türbesi - Göynük/Bolu

ne hazîne-i hâssadan masrafı karşıla-narak yeni ve güzel bir türbe yapıldığı belirtilmiştir. 1952 yılından itibaren tür-benin dış mimarisi tamir görmüş, bu sırada içindeki sandukaların yerleri de-ğiştirildiği gibi bir tanesi de anlaşılma-yan bir sebepten kaldırılarak yok edil-miştir.

Akşemseddin Türbesi, çapı 4.80 m. kadar olan bir altıgen biçimindedir ve kesme taştan yapılmıştır. Üstünü kur-şun kaplı bir kubbe örter. Her cephesin-de altı üstlü ikiye pencere vardır. Kapı çerçevesi basit, sade ve Osmanlı devri Türk türbe mimarisinin klasik çağının mütevazı bir örneğidir. Son tamirde san-dukaların yanlara yerleştirilmesi gibi yanlış bir işin niçin yapıldığının izahı mümkün değildir. Türbede Akşemsed-din'den başka iki oğlu da yatmaktadır. Evliya Çelebi, Akşemseddin'in pek çok sayıdaki oğul ve torunlarının adlarını vererek bunların çoğunun onun yanın-da yattıklarını bildirir. Seyhin sanduka-sı, Anadolu'da Selçuklu devrinde çok görülen ceviz ağacından işlenmiş san-dukaların bir benzeridir. İki yan cephe-sinde kabartma harflerle bir hikmet ile bir hadîs-i şerif yazılmıştır. Baş tarafta-ki aynasında rûmîlerle bezenmiş yine bir hadîs-i şerif, diğer aynada ise bir hakîm sözü görülür. Akşemseddin'in sanduka-sı, Osmanlı devrinde yapılan ağaç san-dukaların sonuncusu olarak özel bir de-ğere sahiptir.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, II, 461-464; a.e. (haz. Zuhurî Danışman), İstanbul 1970, IV, 169-172; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi III*, s. 279-280; Ali İhsan Yurd, *Fâtihten Sultan Mehmed Hân'in Hocası Şeyh Akşemseddin: Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1972.

SEMAYİ EYİCE

AKYAZILI SULTAN ÂSİTÂNESİ

Bulgaristan'da
Varna ile Balçık arasında
XVI. yüzyıla ait bir tekke.

Mimari üslubundan XV. yüzyıl sonları veya XVI. yüzyıl başlarında yapılmış ol-duğu tahmin edilmektedir. Erken devir Osmanlı fetihlerine katılan bir velî olan Akyazılı Sultan'ın buraya gelmesi ve bu-rada defnedilmesi, menâkıbnâmesinde anlatılmaktadır. Evliya Çelebi'ye göre Akyazılı Sultan, Hacı Bektâş-ı Velî halî-felerinden olup Rumeli'nin Türkleşme-si'nde payı olan gazi (veya alp) erenler-dendir. Evliya Çelebi onun yüz yıldan fazla yaşadığını ve Sultan II. Murad dev-rinde (1421-1451) öldüğünü yazmakta, tekke ve türbenin kurucusu olarak da Gazi Mihaloğulları'ndan Arslan Bey'i gös-termektedir. Mihalli Akıncılar olarak Ru-meli'de akıncıları idare eden Gazi Miha-loğulları arasında Arslan Bey adında bir kişi bilinmiyor ise de âsîtânenin bu aile mensuplarından biri tarafından yapı-ırılıp vakfedildiği muhakkaktır. En azın-dan âsîtâne Yavuz Sultan Selim zama-nında (1512-1520) mevcuttu ve Bektaşî

Akyazılı Sultan Türbesi - Varna / Bulgaristan

